KHÔNG TRUNG THIẾT LỘ XƯA MỘT CÔNG TRÌNH GIAO THÔNG ĐỘC ĐÁO CỦA QUẢNG BÌNH

NGỌC HIÊN HIÊN

Ở phía Tây Bắc huyện Tuyên Hóa và Minh Hóa xưa có một công trình giao thông độc đáo là "Không trung thiết lộ" tức "Đường sắt trên không" (hay còn gọi là Cáp treo như Bà Nà Hill của thành phố Đà Nẵng).

Theo Lịch sử ngành Giao thông Vận tải tỉnh Quảng Bình giai đoạn 1885-1999 thì từ năm 1893, nhà cầm quyền Pháp tại nước ta bắt đầu mở mang các đường giao thông quan trọng "Đường thuộc địa" như đường thuộc địa số 1 (sau này là Quốc lộ số 1A). Sau đó, để khai thác tài nguyên vùng Trung Lào, họ cho xây dựng một tuyến đường từ ga Tân Ấp (xã Hương Hóa) lên biên giới Việt Lào dài 70km nối với đường 12 trên đất Lào qua thị xã Thà Kẹt, tỉnh Khăm Muộn. Do núi đồi hiểm trở, dọc theo đây có đèo Lò Xo quanh co rất nhiều khúc như ruột gà nên họ cho làm thêm một tuyến đường cáp treo trên không gọi là "Không trung thiết lộ", bắt đầu từ xóm Cục (ga Cha Mác) sang đến bản Nà Phào dài 65km để vận tải cho dễ và an toàn hơn. Với hệ thống các cột đỡ bằng bê tông cốt sắt chắc chắn vươn cao trên núi đồi mang những sợi dây cáp to, chắc chắn người Pháp dùng thùng goòng để chuyển tải hàng hóa, gần giống như cáp treo ở núi Bà Nà (Bà Nà Hill) Đà Nẵng chở người lên núi tham quan du lịch. Các hàng hóa chủ yếu là thuốc phiện và các mặt hàng thiết yếu mà quân Pháp cướp được từ Lào về Việt Nam để đưa sang Pháp làm giàu cho mẫu quốc.

Thực dân Pháp đã bắt ép dân ta làm phu phen tạp dịch để xây dựng "Không trung thiết lộ" này với biện pháp bóc lột tàn bạo, cực nhọc, nhất là khi mở những tuyến đường vượt đèo, vượt núi làm cho họ phải chịu cảnh "màn trời chiếu đất", bệnh tật hoành hành, ăn đói mặc rét. Những người làm việc ở đây đều không hẹn ngày trở lại, có thể chết lúc nào không biết. Trải qua thời gian, công trình kỳ vĩ này cũng đã hoàn thành sau mấy năm thi công cật lực, người Pháp đã mãn nguyện vì ý đồ của họ đã đạt được. Đường sắt trên không này đã đi vào hoạt động, chuyển tải được các sản vật, hàng hóa quý giá của Lào đưa về "mẫu quốc" để làm giàu cho họ. Việc thi công "Không trung thiết lộ" là một việc rất khó khăn, đòi hỏi phải đảm bảo đúng yêu cầu thiết kế vì đây là đường sắt ở trên không, cách mặt đất đến 4-5m, lại ở vị trí núi đồi phức tạp, nghiêng chứ không phải bằng như bình thường, không giống đường sắt ở dưới mặt đất người Việt chúng ta lúc đó tuy không thiết kế được công trình khó khăn này nhưng đã thi công nó đạt yêu cầu, đó cũng là một kỳ tích và công trình đã tồn tại trong một thời gian dài, chỉ có bom đạn chiến tranh mới bị hủy hoại.

Trải qua những biến cố lịch sử, qua cuộc kháng chiến của nhân dân ta chống Pháp, chống Mĩ, hòa bình lập lại, nước ta xây dựng chủ nghĩa xã hội, đến nay công trình này đã gần 80 năm, thời gian, khí hậu, bom đạn đã tàn phá "Không trung thiết lộ" này. Ngày nay, công trình kỳ vĩ đó đã bị sụp đổ, rêu phong phủ bóng thời gian, một số cột bị các cây dây leo phủ kín, chỉ còn lại những dấu tích làm minh chứng cho sự quật cường của người Việt chúng ta, từ chỗ đã chịu đàn áp, bóc lột đã đứng dậy làm nên những điều kỳ diệu. Sau Tổng khởi

Những trụ bê tông còn lại của tuyến đường sắt trên không ở xã Thanh Hóa, huyện Tuyên Hóa, Quảng Bình

Ảnh: **TL**

nghĩa tháng 8 năm 1945, để ngăn chặn sự di chuyển của các binh đoàn cơ động của thực dân Pháp, một số trọng điểm trên tuyến đường sắt này đã bị quân ta phá hủy hoàn toàn làm cho đường sắt trên không phải ngừng hoạt động.

Ngày nay, nếu ai đi qua khu vực này như đồi Cầu Trập, cầu Cà Tang (xã Lâm Hóa, huyện Tuyên Hóa) đều bắt gặp những cột bê tông vươn cao sừng sững giữa màu xanh núi rừng bát ngát. Ở khu đồi Cầu Trập còn sót lại 3 cột bê tông và một mố cầu rêu phong ở trên con suối nhỏ uốn mình qua những gềnh thác như một con rồng nhỏ và ở những nơi khác cũng còn những cột bê tông như thế, không ai nhớ là công trình này có bao nhiêu cột bê tông như vậy, vì một số đã bị gãy do bom đạn chiến tranh.

Ở khu vực mà đường sắt thường đi qua ở phía Bắc, có một số hầm đào qua núi như hầm Thanh Lạng được thi công năm 1932, đây là một hầm lớn và dài, phải thi công trong 7-8 năm mới xong. Hầm này dài 500m, cao 5m, rộng 6m. Bê tông xây hầm bằng đá cuội, xi măng trộn mật mía theo kinh nghiệm dân gian xây dựng các đình chùa xưa, để cho có được "mác" cao, bền vững, chống thấm nước, sụt lún. Vì vậy dù đã trải qua hơn 80 năm mà trần hầm vẫn bền, chắc, khô ráo. Trong kháng chiến, bộ đội ta cũng dùng hầm Thanh Lạng làm kho chứa lương thực, quân trang, quân dụng, vũ khí; do đó, năm 1966, hầm đã bị máy bay Mĩ phóng hỏa tiễn (rốc két) làm sạt lở miệng hầm. Hầm này hiện nay, người dân Thanh Lạng vẫn dùng để cho các phương tiện cơ giới qua lại chở các hàng hóa, vật liệu. Cách hầm Thanh Lạng khoảng 2 cây số còn có hầm Trệng nhỏ hơn, cũng trên tuyến đường sắt trên bộ đi qua ga Tân Ấp, cầu Cốt Bốn, Thanh Thạch, khe Hà, cầu Xóm Chuối, ga Lâm Hóa,... Đến điểm này, đường sắt bắt đầu được chuyển lên không trung.

Dọc tuyến đường sắt trên không này còn có hệ thống các ga trung chuyển như ga Chác Mác, La Trọng, Mòn, Bãi Dinh để làm nơi nghỉ chân của các nhân viên áp tải hàng hóa.

"Không trung thiết lộ" là một công trình độc đáo của huyện Tuyên Hóa, Minh Hóa, nó cũng mang vẻ đẹp tiềm ẩn, đã tồn tại cách đây gần một thế kỉ, có thể là nơi để những người muốn khám phá tìm hiểu, tham quan ■